

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: ΣΑΒΒΑΤΟ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2018
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ Γ΄ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Πρωταγόρας, 322a-d

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοῦς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠΐετο. οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής -πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕτω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική- ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῶν γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας, ἔφη ὁ Ζεὺς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- i.
 - α. Ποια ανθρώπινα επιτεύγματα περιγράφονται στο κείμενο πριν από την απόπειρα ίδρυσης πόλεων; Γιατί αυτά δεν διασφάλισαν την σωτηρία του γένους των ανθρώπων;
 - β. Σε ποια ενέργεια προέβη ο Δίας όταν ανησύχησε για την δυσσιώπη τύχη του ανθρώπου; Ποια απάντηση έδωσε στον Ερμή ως προς τον τρόπο διανομής της αἰδοῦς και

της δίκης; Μονάδες 10

ii. 1. Ποια είναι τα εφόδια με τα οποία ο άνθρωπος -είτε ως μεμονωμένο άτομο είτε ως διακριτό ζωικό γένος- αναπληρώνει την απουσία φυσικών εφοδίων (όλων αυτών με τα οποία εφοδιάστηκαν από τον Επιμηθέα τα υπόλοιπα ζωντανά όντα) και εξασφαλίζει την επιβίωσή του; Μονάδες 10

2. Με ποιο τρόπο η δωρεά της αιδούς και της δίκης στον κάθε άνθρωπο απαντά στην καταστροφική για το ανθρώπινο γένος έλλειψη της πολιτικής αρετής; Μονάδες 10

iii. Επιλέξτε τη σωστή απάντηση:

1. Ποιος είπε: Ἐν οἶδα, ὄτι οὐδὲν οἶδα;

α) Ηράκλειτος, β) Σωκράτης, γ) Πλάτων, δ) Πρωταγόρας, ε) Αριστοτέλης

2. Ποια δεν είναι σωκρατική φιλοσοφική μέθοδος;

α) ειρωνία, β) διαλεκτική, γ) μαιευτική, δ) επαγωγή, ε) διάλεξη.

3. Ποιος ήταν ένας από τους κατηγορούς του Σωκράτη στη δίκη που τον οδήγησε στο θάνατο;

α) Κριτίας, β) Χαρμίδης, γ) Μέλητος, δ) Σωφρονίσκος, ε) Αναξαγόρας

4) Η εὐβουλία, κατά τον Πρωταγόρα, είναι:

α) συνεχής βελτίωση του ανθρώπου, β) ικανότητα λήψης σωστών αποφάσεων, γ) ορθή λειτουργία της Βουλής, δ) δυνατότητα διδασχής της αρετής, ε) ενεργητική στάση ζωής.

5) Ο Πρωταγόρας:

α) Εκθέτει τις απόψεις του με τρεις τρόπους: τον μύθο, τη διάλεξη, τον σχολιασμό ποιητικών κειμένων, β) Ισχυρίζεται ότι η αρετή είναι έμφυτη, μη διδακτή ανθρώπινη ιδιότητα, γ) Αντιμετωπίζεται γελοιογραφικά από τον φιλοσοφικό του αντίπαλο, τον Πλάτωνα, δ) Αρνείται τη σχετικότητα των φιλοσοφικών απόψεων και ασπάζεται την ύπαρξη απόλυτων ιδεών, ε) Αποφεύγει τη χρήση λογικών επιχειρημάτων.

Μονάδες 10

iv. Να αναζητήσετε στο απόσπασμα λέξεις ομόρριζες με τις ακόλουθες: χειροκροτώ, δέμα, εργάτης, ερμηνεία, σχέση. Μονάδες 10

- vi) Στο παρακάτω απόσπασμα από τα Ἠθικὰ Μεγάλια, πραγματεία που αποδίδεται στον Αριστοτέλη, ο φιλόσοφος ορίζει και περιγράφει τη δικαιοσύνη. Ποια χαρακτηριστικά της δικαιοσύνης νομίζετε ότι εξυπηρετούν τη δημιουργία και συντήρηση πολιτικών κοινοτήτων όπως αυτή επιζητείται για το ανθρώπινο γένος στο μύθο του Πρωταγόρα;

Το δίκαιο στις σχέσεις με τους άλλους, λοιπόν, είναι με ένα λόγο η ισότητα, αφού το άδικο είναι η ανισότητα· διότι, όταν κάποιος κρατούν για τον εαυτό τους από μεν τα αγαθά το μεγαλύτερο μερίδιο από δε τα κακά το μικρότερο, αυτό είναι η ανισότητα, και αυτό -έτσι το βλέπουν οι άνθρωποι- είναι το να διαπράττεις ή να υφίστασαι την αδικία. Κατά συνέπεια προφανώς, εφόσον η αδικία έχει να κάνει με τις άνισες συναλλαγές, η δικαιοσύνη και το δίκαιο έχουν να κάνουν με την ισότητα στις συναλλαγές. Ὡστε είναι φανερό ότι η δικαιοσύνη είναι μια μορφή μεσότητας ανάμεσα σε μια υπερβολή και μια έλλειψη· είναι το μέσο ανάμεσα στο πολύ και το λίγο. Διότι από τη μία ο άδικος, εξαιτίας του γεγονότος ότι αδικεί, απολαμβάνει περισσότερα· ο αδικούμενος από την άλλη, εξαιτίας του γεγονότος ότι αδικείται, απολαμβάνει λιγότερα. Ενώ ακριβώς το μέσον ανάμεσα στο περισσότερο και το λιγότερο είναι το δίκαιο. Και το μέσον είναι η ισότητα· συμπέρασμα: η δικαιοσύνη πρέπει να είναι η ισότητα ανάμεσα στο περισσότερο και το λιγότερο, και αντίστοιχα ο δίκαιος είναι αυτός που θέλει να έχει την ισότητα. Και η ισότητα συναντάται στις σχέσεις των ανθρώπων, και προϋποθέτει τουλάχιστον δύο όρους. Άρα, δικαιοσύνη είναι η ισότητα στις σχέσεις με τους άλλους, και δίκαιος θα είναι ένας άνθρωπος που έχει την ισότητα σε αυτές τις σχέσεις.

Μετάφραση Β. Μπετσάκος, εκδ. Ζήτρος

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατ' Αριστογείτονος Α' 15-17

Στον συγκεκριμένο λόγο του ο Δημοσθένης στρέφεται ενάντια σε ένα δημαγωγό, θίγοντας παράλληλα σημαντικά ζητήματα της πολιτικής πραγματικότητας της εποχής του. Στο απόσπασμα ο ρήτορας εκθέτει ορισμένους στοχασμούς του για την λειτουργία και την αξία των νόμων.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἄν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἄν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταύτῳ πᾶσιν. ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ἦ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται· διόπερ τοὺς τοιοῦτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε. οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, καὶ ἐπειδὴν εὐρεθῆ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμ' ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος. ὧ πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλισθ' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἔκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει.

ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίους ἅπασιν ἐάλωκεν, ἕτερος δ' οὐδὲ εἷς ἔστιν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥάδιον διδάξαι. δυοῖν γὰρ ὄντοιν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν ἕνεκα πάντες τίθενται οἱ νόμοι, τοῦ τε μηδένα μηδὲν ὃ μὴ δίκαιόν ἐστι ποιεῖν, καὶ τοῦ τοὺς παραβαίνοντας ταῦτα κολαζομένους βελτίους τοὺς ἄλλους ποιεῖν, ἀμφοτέροις τούτοις οὗτος ἔνοχος ὧν φανήσεται.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

i. Να μεταφραστεί στα Νέα Ελληνικά η περίοδος οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον... τοῖς ἐν τῇ πόλει. Μονάδες 10

ii. Ο Δημοσθένης συγκρίνει δύο παράγοντες που ρυθμίζουν την ανθρώπινη ζωή. Ποιοι είναι αυτοί; Ποιος, κατά τη γνώμη του, υπερέχει έναντι του άλλου και για ποιους λόγους (αναφέρετε τρεις από αυτούς) Μονάδες 10

iii. Να βρεθούν οι ζητούμενοι τύποι γραμματικά Μονάδες 10

το συμφέρον: δοτική ενικού

πόλιν: δοτική πληθυντ.

αμαρτημάτων: ίδια πτώση του άλλου αριθμού

πάντας: δοτική πληθυντ. στο ίδιο γένος
ποιειν: γ' ενικό Οριστικής Ενεστώτα ίδια φωνή
ζητουσιν: β' ενικό Υποτακτικής Ενεστώτα ίδια φωνή
βούλεται: γ' πληθυντ. Οριστικής Παρατατικού
εστί: ίδιο πρόσωπο στην Οριστική Μέλλοντα

iv. ὧ πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλισθ' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὐρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἔκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει.: Να βρεθούν πέντε κλιτοί τύποι και να μεταφερθούν στον άλλο αριθμό.

Μονάδες 10